

# 13. MEĐUNARODNI SIMPOZIJ

**ODRŽIVI RAZVOJ I  
DIGITALNA TRANSFORMACIJA**

# **INTERNA REVIZIJA I VJEŠTAČKA INTELIGENCIJA: –STANJE I PERSPEKTIVA**

---

**Mr.sc. Zvezdana Popović,  
Dr.sc. Dragana Kosorić**

## Osnovni pojmovi

Interna revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantska aktivnost kreirana s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, disciplinovan pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Interna revizija se obavlja u skladu sa sljedećim principima:

- Nezavisnost i objektivnost;
- Stručnost i objektivnost;
- Integritet i pouzdanost.

## **Uspostavljanje i realizovanje interne revizije**

Interna revizija u javnom sektoru se uspostavlja i realizuje preko Jedinice za internu reviziju, a u javnim preduzećima preko Odjela za internu reviziju/Odjeljenja za internu reviziju.

Kroz ulogu interne revizije se dodaje vrijednost i unapređuje vid kontrola. Poslovi interne revizije obavljaju se u subjektima koji se razlikuju po svrsi, veličini, složenosti i strukturi.

- Javna preduzeća u Federaciji Bosne i Hercegovine: Odjel za internu reviziju.
- Javna preduzeća u Republici Srpskoj: Odjeljenje za internu reviziju.

## **Interna revizija u javnom subjektu se uspostavlja na jedan od načina:**

- Organizovanjem posebne organizacione jedinice za internu reviziju u okviru subjekta, koja neposredno odgovara rukovodiocu subjekta i
- Obavljanjem interne revizije od Centralne jedinice za internu reviziju uspostavljene u okviru/pri Ministarstvu finansija, za subjekte koji ne ispunjavaju uslove za organizovanje posebne organizacione jedinice u skladu sa Zakonom.

## **Centralna jedinica za harmonizaciju**

Centralna jedinica za harmonizaciju uspostavljena je u okviru/pri Ministarstvu finansija. Predlaže propise iz oblasti finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije, te vrši nadzor nad primjenom usvojenih propisa. Uspostavljanje interne revizije u javnom sektoru doprinosi unapređenju poslovanja organizacije.

## **Sistem javne interne finansijske kontrole u javnom sektoru čini:**

- Finansijsko upravljanje i kontrola (FUK);
- Interna revizija i
- Centralna jedinica za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije.

## **Interna revizija u privatnom sektoru**

U privatnom sektoru uspostava interne revizije se mora uskladiti sa opštim zakonskim okvirima i međunarodnim standardima. Interna revizija u privatnom sektoru ima za cilj povećanje efikasnosti poslovanja i očuvanje imovine preduzeća, uz fokus na profitabilnost, upravljanje rizicima i usklađenost sa internim politikama.

Iako postoje razlike u ciljevima i zakonodavnom okviru, interna revizija u javnom i privatnom sektoru ima zajedničku svrhu – pružanje uvjerenja i savjeta koji doprinose boljem upravljanju i kontroli.

Jedinica za internu reviziju organizuje se na najvišem hijerarhijskom nivou i organizaciono, funkcionalno direktno i isključivo je odgovorna rukovodiocu subjekta.

Interna revizija u javnom sektoru vrši se u skladu sa zakonom koji reguliše oblast interne revizije, Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije (IIA) i propisima kojima je uređena interna revizija u Bosni i Hercegovini.

U privatnom sektoru u Bosni i Hercegovini interna revizija vrši se po principima sličnim kao i u javnom sektoru u Bosni i Hercegovini. Postoje razlike, a to su: regulativa i zakonski okvir, obim i fokus revizije i struktura i resursi.

## **Preduslovi za kvalitetno obavljanje revizije jesu:**

- Nezavisnost, objektivnost i profesionalnost;
- Dobro poznavanje sistema i procesa koji se revidira;
- Korištenje znanja i revizijskih vještina;
- Dobra komunikacija s revidiranim subjektom;
- Dovoljno istraživanje i testiranje;
- Nalazi koje podržavaju dovoljni i pouzdani dokazi;
- Argumentovani i logični zaključci;
- Praktične preporuke;
- Jasno, sažeto i dobro prezentovan izvještaj i
- Efikasno praćenje provođenja preporuka.

## Glavni ciljevi interne revizije su da:

- Identifikuje rizike koji utiču na organizaciju;
- Da evaluiira postojeći sistem interne kontrole;
- Da osigura da interna kontrola funkcioniše adekvatno i u skladu sa politikama i procedurama organizacije;
- Da daje preporuke upravi i da prati provođenje tih preporuka i
- Da procjenjuje efektivnosti i efikasnost radnih procesa.

## Vrste revizija:

- Revizija sistema;
- Revizija usklađenosti;
- Revizija uspješnosti poslovanja (revizija učinka);
- Finansijska revizija;
- Revizija informacionih sistema.

# Faze obavljanja interne revizije

Proces pojedinačne revizije obuhvata:

- Planiranje i preliminarne aktivnosti interne revizije;
- Provođenje angažmana („terenski rad“);
- Izvještavanje i
- Praćenje provođenja preporuka.

## Interne revizije u funkciji vještačke inteligencije

Kako se u Bosni i Hercegovini sve više koristi vještačke inteligencije (AI), i uloga interne revizije postaje izuzetno važna. Interna revizija ima važnu ulogu u procjeni rizika, kontroli razvoja i primjene sistema vještačke inteligencije, te osiguravanju usklađenosti sa zakonima i etičkim standardima. Takođe, prati efikasnost i sigurnost rješenja vještačke inteligencije, štiteći podatke od neovlaštenog pristupa, te pomaže menadžmentu da donosi informisane i odgovorne odluke u vezi sa korištenjem vještačke inteligencije.

## Vještačka inteligencija – stanje i perspektive

U Bosni i Hercegovini, kao i u cijelom regionu, AI postaje ključna tema iz oblasti tehnologije. Transformišući način na koji radimo, komuniciramo i živimo, AI predstavlja jedan od najvažnijih tehnoloških iskoraka u savremenom svijetu i obuhvata sposobnost mašina i računarskih sistema da oponašaju ljudske aktivnosti, te da procesuiraju informacije na način koji podsjeća na ljudsku logiku.

U tom smislu, AI može donositi odluke, učiti iz iskustava i čak se prilagođavati novim situacijama bez ljudske intervencije. Ovaj napredak omogućava njen širok spektar primjena u različitim djelatnostima i oblastima, donoseći revolucionarne promjene uz unapređenje efikasnost i kreiranje novih mogućnosti. Međutim, postoje značajni etički i praktični izazovi povezani s AI, koji uključuje gubitak radnih mjesta, privatnosti i odgovornost za greške.

## Put ka regulaciji AI

Potrebno je razvijati jasne zakonske okvire i obrazovne strategije kako bi se iskoristile prednosti AI i minimizovali rizici. Organi vlasti i regulatori u zemljama širom svijeta već su prepoznali potrebu za razvojem jasnih zakonskih okvira koji će osigurati odgovorniju upotrebu AI. I u Bosni i Hercegovini se već raspravlja o potrebi da se kreiraju savremeni propisi koji će regulisati ovu oblast i štititi prava građana.

Razvoj i sve veća upotreba AI u različitim privatnim i poslovnim sferama doveli su Evropsku komisiju do toga da započne put ka regulaciji AI.

## **REZULTATI ISTRAŽIVANJA**

Mišljenje internih revizora o AI i mogućnostima korištenja ovog tipa nove tehnologije u procesu obavljanja interne revizije.

Izvor: Izrada autora na osnovu primarno provedenog istraživanja.

### 1. Molimo navedite svoju poziciju!

| Odgovori     | Interni revizor | Rukovodilac interne revizije | Ostalo |
|--------------|-----------------|------------------------------|--------|
| Procenti (%) | 55,2            | 34,5                         | -      |

### 2. Dužina iskustva u internoj reviziji!

| Odgovori     | Manje od 2 godine | 2 – 5 godina | 5 -10 godina | Više od 10 godina |
|--------------|-------------------|--------------|--------------|-------------------|
| Procenti (%) | -                 | 34,5         | 13,8         | 51,7              |

### 3. Organizacija u kojoj provodim interne revizije pripada sljedećem sektoru!

| Odgovori     | Privatni | Javni – Vladin | Javni – Lokalna uprava |
|--------------|----------|----------------|------------------------|
| Procenti (%) | -        | 86,2           | 10,3                   |

4. Da li koristite vještačku inteligenciju na svom radnom mjestu?

|              |      |      |
|--------------|------|------|
| Odgovori     | Da   | Ne   |
| Procenti (%) | 27,6 | 72,4 |

5. Da li vaš poslodavac omogućava pristup alatima zasnovanim na vještačkoj inteligenciji koji se koriste u internoj reviziji?

|              |      |      |
|--------------|------|------|
| Odgovori     | Da   | Ne   |
| Procenti (%) | 44,8 | 55,2 |

6. Da li vaše kolege koriste vještačku inteligenciju na poslu?

|              |      |      |
|--------------|------|------|
| Odgovori     | Da   | Ne   |
| Procenti (%) | 41,4 | 58,6 |

7. Vjerujete li da bi vještačka inteligencija mogla zamijeniti vaš posao u budućnosti?

|              |      |      |
|--------------|------|------|
| Odgovori     | Da   | Ne   |
| Procenti (%) | 10,3 | 89,7 |

8. Vjerujete li da vještačka inteligencija može poboljšati proces interne revizije?

|              |      |      |
|--------------|------|------|
| Odgovori     | Da   | Ne   |
| Procenti (%) | 75,9 | 24,1 |

9.Pitanje: U kojoj fazi procesa interne revizije koristite vještačku inteligenciju?

|              |                                                 |                                 |                                                           |                                     |
|--------------|-------------------------------------------------|---------------------------------|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| Odgovori     | Planiranje revizije (uključujući analizu rizika | Provođenje revizorskih zadataka | Izvještavanje o reviziji, uključujući komunikaciju nalaza | Ne koristim vještačku inteligenciju |
| Procenti (%) | 13,8                                            | -                               | 17,2                                                      | 65,5                                |

**10.Pitanje: U kojim radnim područjima koristite vještačku inteligenciju (ako je primjenjivo)?**

|              |                             |                                                                              |                                                     |                               |
|--------------|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------|
| Odgovori     | Analiza rizika              | Prikupljanje pravnih akata i drugih dokumenata tokom preliminarneog pregleda | Provjera vjerodostojnosti primljenih informacija    | Analiza finansijskih podataka |
| Procenti (%) | 10,3                        | 10,3                                                                         | -                                                   | 6,9                           |
| Odgovori     | Odabir uzorka za testiranje | Priprema komponenti izvještaja o reviziji                                    | Priprema komponenti prezentacije rezultata revizije | Ostalo                        |
| Procenti (%) | -                           | -                                                                            | -                                                   | 58,6                          |

**11. Da li je vještačka inteligencija zaista poboljšala vašu radnu efikasnost?**

|              |      |      |                  |                                              |
|--------------|------|------|------------------|----------------------------------------------|
| Odgovori     | Da   | Ne   | Ne mogu utvrditi | Ne koristim vještačku inteligenciju na poslu |
| Procenti (%) | 20,7 | 10,3 | 20,7             | 48,3                                         |

12. Da li vaša organizacija ulaže u nove alate zasnovane na vještačkoj inteligenciji?

|              |    |      |                       |
|--------------|----|------|-----------------------|
| Odgovori     | Da | Ne   | Nemam ove informacije |
| Procenti (%) | -  | 27,6 | 69                    |

13. Da li je vještačka inteligencija otvorila nove mogućnosti i rješenja u vašem radu? Ako da, kakve?

|              |      |    |        |
|--------------|------|----|--------|
| Odgovori     | Da   | Ne | Ostalo |
| Procenti (%) | 10,3 | 69 | -      |

14.Pitanje: Koje modele vještačke inteligencije koristite u svom radu?

|              |                                              |          |             |         |
|--------------|----------------------------------------------|----------|-------------|---------|
| Odgovori     | GPT                                          | Claude   | Grok        | Gemini  |
| Procenti (%) | 31                                           | -        | -           | -       |
| Odgovori     | Inflection                                   | LLaMA    | Mistral     | Falcon  |
| Procenti (%) | -                                            | -        | -           | -       |
| Odgovori     | Qwen                                         | Einstein | OpenAI mini | Ne znam |
| Procenti (%) | -                                            | -        | -           | -       |
| Odgovori     | Ne koristim vještačku inteligenciju na poslu |          | Ostalo:     |         |
| Procenti (%) | 69                                           |          | -           |         |

15. Da li vaš poslodavac provodi obuku o korištenju vještačke inteligencije?

|              |      |      |
|--------------|------|------|
| Odgovori     | Da   | Ne   |
| Procenti (%) | 17,2 | 82,8 |

16. Da li vjerujete da vještačka inteligencija može obavljati zadatke bez grešaka?

|              |    |     |
|--------------|----|-----|
| Odgovori     | Da | Ne  |
| Procenti (%) | -  | 100 |

17. Koliko često vještačka inteligencija griješi u zadacima koje ste joj dodijelili?

|              |                                          |                                   |                                     |        |
|--------------|------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------|
| Odgovori     | Uvijek<br>(svaki zadatak)                | Često (1 od 10 zadataka ili više) | Rijetko (manje od 1 od 10 zadataka) | Nikada |
| Procenti (%) | -                                        | 17,2                              | 20,7                                | -      |
| Odgovori     | Ne koristim vještačku inteligenciju (AI) |                                   | Ne provjeravam ispravnost zadataka  |        |
| Procenti (%) | 55,2                                     |                                   | 6,9                                 |        |

18. Da li mislite da su alati zasnovani na vještačkoj inteligenciji dovoljni za vaš posao?

|              |    |    |                 |                                              |
|--------------|----|----|-----------------|----------------------------------------------|
| Odgovori     | Da | Ne | Nemam mišljenje | Ne koristim vještačku inteligenciju na poslu |
| Procenti (%) | -  | 31 | 24,1            | 44,8                                         |

19. Da li smatrate da vam nedostaje znanja ili obuke u vezi sa korištenjem vještačke inteligencije u internoj reviziji?

|              |      |      |                 |
|--------------|------|------|-----------------|
| Odgovori     | Da   | Ne   | Nemam mišljenje |
| Procenti (%) | 62,1 | 13,8 | 24,1            |

20. Koje izazove ili prepreke vidite u implementaciji vještačke inteligencije u internoj reviziji?

|              |          |                   |                  |        |
|--------------|----------|-------------------|------------------|--------|
| Odgovori     | Troškovi | Nedostatak znanja | Otpor zaposlenih | Ostalo |
| Procenti (%) | 10,3     | 37,9              | 17,2             | 34,5   |

Na osnovu prezentovanih rezultata vidljivo je da je AI još uvijek nedovoljno zastupljena, obzirom da je 72,4 % ispitenika odgovorilo da ne koristi AI na svom radnom mjestu. Takođe, značajno je naglasiti da 89,7% ispitenika smatra da AI u budućnosti neće moći obavljati internu reviziju, dok 75,9% njih smatra da AI može poboljšati proces interne revizije. Svakako ispitanici smatraju i da AI nije otvorila nove mogućnosti i rješenja u radu interne revizije još uvijek. Ukoliko koriste AI (njih mali procenat, tj. 31%) koriste GPT. Zatim navedeno je da nedostaje dovoljno obuka i znanja vezano za korištenje AI kao i da AI ne može obavljati zadatke bez greške. Pri tome, ispitanici su se izjasnili da korištenje AI ima svoje izazove i prepreke u implementaciji, a koje se odnose na troškove, nedostatak znanja o AI, otpor zaposlenih, itd.

**HVALA NA PAŽNJI**